

Introductie Erfgoedvereniging Heemschut

De Erfgoedvereniging Heemschut of Bond Heemschut bestaat sinds 1911 en zet zich meer dan 100 jaar onafgebroken in voor het behoud van cultureel erfgoed. Heemschut betekent letterlijk het schutten (beschermen) van het heem (de eigen omgeving). Als erfgoedvereniging zetten we ons in voor de bescherming van waardevolle objecten en gebieden. Dit werk doen we met de inzet van vrijwilligers. Alle provincies en de stad Amsterdam hebben een eigen onafhankelijke Heemschutcommissie. Deze vrijwilligers worden ondersteund door het professionele landelijk bureau dat in Amsterdam gevestigd is.

Voor meer informatie over Heemschut zie <https://www.heemschut.nl/>. Contactpersoon voor dit project is Peter Koppen, adviseur Commissie Noord-Holland, telefoon 06-29010389, e-mail peterkoppen@xs4all.nl.

Introductie Historische Vereniging Haarlem

Met de blik gericht op de toekomst maakt de Vereniging Haarlem zich sinds 1901 sterk voor:

- Het behoeden van het cultureel erfgoed voor verwaarlozing, slecht beheer en versnippering.
- Het beschermen van bestaande gebouwen en stadsgezichten.
- Het bevorderen van de kennis over en de belangstelling voor de historie van Haarlem en Kennemerland.

Voor meer informatie over de Vereniging Haarlem zie <http://www.haarlem.nl/index.php>

Contactpersoon voor dit project is Marcel van Heck, voorzitter werkgroep Gebouw en Omgeving, telefoon 06-25052487, e-mail marcelvanheck@outlook.com.

Geachte leden van de Commissie Ontwikkeling,

Dank voor de geboden mogelijkheid tot inspreken. Mijn naam is Peter Koppen van de Bond Heemschut en ik spreek ook namens de Historische Vereniging Haarlem. De volledige tekst is schriftelijk beschikbaar, mijn inspreken voor u is op de hoofdlijnen in verband met de maximaal beschikbare tijd.

Wij hebben het afgelopen jaar gesprekken gehad met ontwikkelaar HBB en met de gemeente. Helaas heeft onze gezamenlijke visie niet tot de in onze ogen noodzakelijke aanpassingen van het plan geleid. Daarom willen wij de hoofdlijnen van onze visie op het ontwerpbestemmingsplan nu alvast met u delen.

Heemschut en Vereniging Haarlem steunen de herontwikkeling van het Gonnetgebied tot een gecombineerd stedelijk woon-/werkgebied. Over het nu voorliggende plan van HBB staat in het ontwerpbestemmingsplan staat dat wij *'zeer positief zijn over het programma, de uitstraling en de kansen voor het gebied'* en dat *'...met name de Bond Heemschut een fel tegenstander is van hoogbouw'*. Dit laatste klopt, het eerste niet. Naast Heemschut is ook de Vereniging Haarlem tegen hoogbouw in de binnenstad en het beschermd stadsgezicht, en dus ook tegen op de planlocatie Gonnet dat daarvan onderdeel uitmaakt. En wij vinden het totaalplan verder nogal massief, het gemeentelijk monument Gonnetstraat wordt bijna dichtgebouwd, en Heemschut betreurt de sloop van verschillende ook door gemeente zo bestempelde cultuurhistorisch interessante onderdelen van de huidige bebouwing.

Bond Heemschut, Vereniging tot Bescherming van Cultuurmonumenten in Nederland.
Opgericht in 1911. Beschermvrouw: H.K.H. Prinses Beatrix.

De gemeente heeft een aparte nota opgesteld met *'aanvullende criteria ruimtelijke kwaliteit nieuwbouw torens'*. Die notitie hoort bij het ontwerpbestemmingplan. Kennelijk acht de gemeente het nodig om de wens tot hoogbouw met extra argumenten en voorwaarden te moeten onderbouwen. Dat lijkt een veeg teken, misschien duidend op aarzeling over hoogbouw in de binnenstad? Een belangrijke vraag hierbij is of de gemeente haar verplichting is nagekomen om aan te geven welke cultuurhistorische waarden in het geding zijn, hoe de gemeente hiermee omgaat en welke gevolgen het plan heeft voor deze waarden. Het gaat hier immers om de kwetsbare historische binnenstad als beschermd stadsgezicht. In essentie dus om de vraag of dat wordt aangetast door de hoogbouw. In onze visie is de urgentie van hoogbouw in dit kwetsbare stadsgebied niet aangetoond, de legitimatie voor de hoogbouw onvoldoende onderbouwd en wordt het historische stadssilhouet ernstig verstoord, en daarmee ook het beschermde stadsgezicht. We geven hierna alvast enige voorbeelden ter onderbouwing van onze visie.

- De binnenstad van Haarlem is tot heden – op een enkele misser na – verschoond gebleven van hoogbouw. Waarom in hemelsnaam is het nodig om hier hoogbouw toe te staan? Er zijn immers genoeg andere en vooral beter geschikte locaties voor hoogbouw in Haarlem te vinden.
- In de aparte voorwaardennota vermeldt de gemeente *'nieuwe vast te stellen criteria voor bescherming van het stadssilhouet'*. Dat zegt iets over de kwetsbaarheid van het huidige historische stadssilhouet. Het is ons een raadsel waarom de twee nieuwbouwtorens deel zouden moeten gaan uitmaken van het kwetsbare historische stadssilhouet van de binnenstad. Waarom willen deze nieuwe torens zich meten met de oude en de nieuwe Bavo, de Bakenes- en andere kerktorens en de Koepel? Dat vinden wij nogal pretentius. De ontwikkelaar heeft ooit een stadssilhouetschets gemaakt met de twee nieuwe torens. Die maken echter geen deel uit van het ontwerpbestemmingsplan. De vraag is waarom niet.
- Waarom is de hoogbouw 33 meter hoog en waarop is deze hoogte gebaseerd? In het Ruimtelijk-Functioneel plan uit 2007 is een hoogte-accent genoemd van 25 meter, maar ook dat was niet onderbouwd. In een mondelinge toelichting is ons destijds verteld dat er voor het hoogte-accent gereflecteerd is op de hoogbouw van het Beresteyncomplex aan het Stationsplein. Een nogal dubieuze reflectie gezien dit detonerende en door velen als mislukt beschouwde hoogbouw-vernieuwingsproject in de binnenstad. De gemeente merkt hierover in de aparte notitie op: *'...voorkomen dat er een tweede Beresteyn kan worden opgetrokken'*. Ook een veeg teken.
- De twee torens zouden volgens het ontwerpbestemmingsplan *'een manier zijn om dit tot nu toe geïsoleerde gebied te verknopen met de binnenstad, doordat er een werking met hoogteaccenten ontstaat zoals ook bekend is uit de binnenstad.'* En nog een citaat: *'de hoogteaccenten benadrukken de aanwezigheid van het bijzondere en unieke karakter van een nieuw economisch concept dat zich richt op co-working, co-living en co-creatie'*. Het is ons niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld in relatie tot legitimering van de hoogbouw. Het lijken ons immers vergezochte en oneigenlijke argumenten.
- Gezien het grote cultuurhistorische belang van het beschermde stadsgezicht en onze hiervoor genoemde argumentatie, zou de gemeente in onze visie als onderdeel van het ontwerpbestemmingsplan nu al een cultuurhistorische waardenverkenning en -afweging hebben moeten laten uitvoeren. Daaruit zou moeten blijken dat vanuit cultuurhistorisch oogpunt het beschermde

stadsgezicht, de zichtlijnen en het stadssilhouet, niet worden aangetast door de torens. Die cultuurhistorische reflectie is er niet, en wij vragen ons af of die nog komt.

Heemschut en de Vereniging Haerlem zijn ook bang voor precedentwerking en daarmee ligt verdere hoogbouw in de kwetsbare binnenstad op de loer. Net zoals het hoogte-accents in het Ruimtelijk-Functioneel plan uit 2007 ooit werd gereflecteerd aan de hoogbouw op het Stationsplein, zal een volgend nieuw hoogbouwplan in de binnenstad worden gelegitimeerd met een reflectie aan de hoogbouw van het huidige plan. Naar verwacht komt over onbepaalde tijd het naastgelegen terrein van Bremer Houthandel aan het Spaarne vrij, en wij vragen ons af wat er dan gebeurt?

Verder tekent zich een ander spanningsveld af. De gemeente is momenteel mede op ons voorstel begonnen een verdichtings- en hoogbouwbeleid op te stellen. Heemschut en de Vereniging Haerlem hebben zitting in de klankbordgroep. Er wordt per wijk bekeken of en zo ja, welke verdichting en hoogbouw past. De historische binnenstad wordt hierbij als kwetsbaar gebied geoordeeld en moet bijzondere bescherming genieten. Deze beleidsontwikkeling door de gemeente schuurt met het huidige Gonnet-hoogbouwplan en wij vragen ons af hoe dit zich tot elkaar verhoudt.

Wij denken dat er haast gemaakt moet worden met deze gemeentelijke visie op verdichting en hoogbouw. Want op dit moment verschijnen er telkens individuele postzegelplannen met overal door de stad verspreide solitaire torens waarover wordt geruzied met inwoners en andere belanghebbenden. Bij een breed gedragen visie is tevoren duidelijk wat de afgesproken spelregels zijn waaraan kan worden getoetst.

Tot slot:

De historische goed geconserveerde monumentale binnenstad is de parel van Haarlem, en een van de belangrijkste onderleggers voor de huidige aantrekkelijkheid van onze stad. Dat moeten we koesteren en beschermen, dus laten we vanaf nu stoppen met detonerende ingrepen in de historische binnenstad.

Wij vragen uw commissie het college te verzoeken het plan terug te leiden naar de tekentafel om een plan te maken dat past bij de binnenstad en het Gonnetgebied. Afhankelijk van het resultaat zullen wij bezien of we een zienswijze indienen op het ontwerpbestemmingsplan.

Dank voor uw aandacht.

c.c. Haarlems Dagblad